

TEELTOMSTANDIGHEDEN WINTERGRANEN 2016-2017

D. Wittouck ¹, W. Odeurs ² en G. Haesaert ³

De maand **september** was uitzonderlijk warm en droog (Bron: KMI). Door de droogte kwam de zaai van de wintergerst traag op gang, er werd wat gezaaid tijdens de laatste week van september. Begin **oktober** viel er hier en daar wat neerslag, en werd er vervolgens volop gezaaid. Maar meestal viel er niets of ruim onvoldoende voor enig effect. Op heel wat plaatsen was het zelfs te droog om de grond te kunnen bewerken. De zaai van de wintergerst liep door tot en met de tweede week van oktober. In bepaalde regio's werd er echter nog gewacht met zaaien omwille van de droogte.

De droogte remde ook de uitzaai van de wintertarwe. Daar waar er regen viel eind eerste week van oktober, werd er vanaf de tweede week begonnen met de zaai van de wintertarwe. Vanaf half oktober kwam er regelmatig regen (in het oosten van het land minder) die de zaai al of niet belemmerde. Tijdens de laatste week van oktober bleef het droog zodat er dan volop gezaaid werd, dit gebeurde onder goede omstandigheden.

De maand oktober was windstil en abnormaal koud (Bron: KMI).

Tijdens de derde week van **november** kwam er veel regen, lokaal zelfs zeer veel met wateroverlast als gevolg. De velden werden zeer nat al of niet gepaard gaande met waterplekken. Bij de laat(st) gezaaide percelen waren er nogal wat met opkomstproblemen ten gevolge van de regens. Voor die percelen die nog moesten gezaaid worden was het toen wachten.

De maand **december** was uitzonderlijk droog en vertoonde een uitzonderlijk hoge waarde voor de zonneshijnduur (Bron: KMI).

Januari was redelijk koud. Er kwamen een abnormaal hoog aantal vorstdagen voor, namelijk 21 (normaal 11,6 dagen). Tijdens de eerste week van de maand kwamen er vorstnachten voor; vanaf rond half januari tot en met 27 januari was er aanhoudend nachtvorst. Tijdens de derde week van januari waren er zelfs enkele dagen met zware nachtvorst. Vanaf 27 januari werd het weer zachter. (Bron: naar KMI).

Februari telde slechts drie dagen met nachtvorst (10 tot en met 12 februari) (Bron: KMI). Daarna stegen de dagtemperaturen waardoor de wintergranen vergroenden.

Finaal kende de winter (december, januari en februari) een zeer abnormaal lage neerslaghoeveelheid, een abnormaal hoge zonneshijnduur en normale waarden voor de gemiddelde temperatuur. December en januari waren kalme maanden, daartegenover stond het minderig einde van de winter. (Bron: KMI).

De voorjaarsstatistieken van de N-indexonderzoeken in de granen, uitgevoerd door de Bodemkundige Dienst van België, waren sterk verschillend met het voorjaar 2016. Afhankelijk van de voorteelt lag de stikstofreserve namelijk 10 tot meer dan 50 kg N/ha hoger dan in 2016. Hierdoor lagen de bemestingsadviezen gemiddeld op een merkkelijk lager niveau. Door het geringe neerslagoverschot van de afgelopen winter was er weinig nitraat verplaatst doorheen het bodemprofiel. Op veel percelen was een lage eerste stikstoffractie aangewezen. (Bron: Bodemkundige Dienst van België).

Maart kende zeer abnormaal weinig neerslagdagen. De eerste acht dagen van de maand viel er nogal wat regen, vervolgens viel er twee dagen neerslag kort na half maart en één dag eind maart.

---

¹ Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, Rumbeke-Beitem

² Bodemkundige Dienst van België vzw, Leuven-Heverlee

³ Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep toegepaste biowetenschappen, Gent

Wat de temperatuur betreft, noteerde maart een zeer abnormaal hoge gemiddelde temperatuur en een uitzonderlijk hoge gemiddelde maximumtemperatuur. Van 9 tot 16 maart bereikte de maximumtemperatuur hoge waarden, waarna er een temperatuursval optrad tot 22 maart. Op dat ogenblik begon de wintertarwe op bepaalde percelen te vergelen. Vervolgens gingen de temperaturen in stijgende lijn. Maart kende ook een abnormaal hoge zonnenschijnduur. (Bron: naar KMI).

Door de regen van begin maart waren de velden niet voldoende berijdbaar. Daarna volgden mooie en zonnige dagen, maar doordat een drogende wind uitbleef, waren veel velden nog steeds niet voldoende opgedroogd. Vervolgens werd in de week van half maart op de meeste percelen wintergranen de eerste stikstof fractie toegediend. In sommige regio's was het veld slechts op het randje af berijdbaar of moesten enkele natte plekken overgelaten worden. Een beperkt aantal graantelers hadden zelfs eind februari al een eerste stikstof fractie toegediend. Globaal waren de wintergranen goed de winter doorgekomen.

April werd gekenmerkt door een zeer abnormaal lage neerslaghoeveelheid (Bron: KMI).

Doorgaans werd begin april in de wintergerst het stadium eerste (tot tweede) knoop bereikt, en in de wintertarwe het stadium "aar 1 cm". Echter, heel wat vroeg gezaaide percelen wintertarwe waren dit stadium reeds voorbij. In de nacht van 18 op 19 april kwam er nachtvorst voor, waarna er koud en schraal weer volgde waardoor de gewasgroei geremd werd. Vanaf het einde van de derde week kwam de wintergerst in het stadium "laatste blad".

Veel graanpercelen vertoonden nog steeds niet de gewenste donkergroene kleur, zelfs na twee stikstof fracties. Er viel immers nauwelijks voldoende neerslag om de toegediende stikstof te doen werken. Bovendien remde koud en schraal weer de groei.

Met de klimatologische omstandigheden (sterk wisselende temperaturen, koud schraal weer, droogte, ...) kon er in bepaalde velden wintertarwe een gedeeltelijke geel- of paarsverkleuring van hetzij bladtoppen, hetzij bladgedeelten waargenomen worden. Bovendien werden er duidelijke rasverschillen vastgesteld, namelijk rassen die geen tot weinig bladvergeling vertoonden tot rassen waar deze symptomen zelfs zeer opvallend waren. Ook in de wintergerst werd bij bepaalde rassen geelverkleuring of verbleking van bladtoppen of bladgedeelten vastgesteld.

Mei was abnormaal warm en droog met weinig wind. Na een frisse start en een dipje rond 20 mei, kenden vooral de laatste tien dagen uitzonderlijke hoge gemiddelde temperaturen. De maandelijkse neerslaghoeveelheden lagen overal ruim onder de normale waarden, vooral aan de kust bleef de neerslag extreem onder de normale waarden. De gemiddelde windsnelheid was abnormaal laag. (Bron: KMI).

De eerste helft van mei kende weinig warme en groeizame dagen, de overige dagen werden gedomineerd door koude nachten en een schrale wind.

Begin mei kwam de wintertarwe merendeels in het stadium "voorlaatste blad", bij de vroege zaai en bij de vroegste rassen verscheen reeds de top van het laatste blad. Door de droogte verschenen barsten in de grond, dit zowel in de polder als in het binnenland. Door de neerslag gecombineerd met hogere temperaturen kwam vanaf de vierde week van mei de ontwikkeling van de granen in een stroomversnelling. Vanaf eind mei begon de wintergerst te vergelen.

Globaal kwam de wintertarwe in aar de laatste dagen van mei-begin juni, de vroegste rassen kwamen al in aar tijdens de vierde week van mei.

In de lente (maart, april en mei) viel er zeer abnormaal weinig neerslag; hoewel enkel de abnormaal tot zeer abnormaal lage neerslagtotalen van april er echt uit sprongen, viel er alle drie de maanden minder neerslag dan normaal. Er werd een abnormaal hoge gemiddelde temperatuur genoteerd en een normale zonnenschijnduur. April en mei waren kalme maanden, daartegenover stond het winderige begin van de lente. (Bron: KMI).

Door de hittegolf in **juni** werd een uitzonderlijk hoge gemiddelde temperatuur vastgesteld. Het aantal uren zonneshijn was normaal en er was veel wind. Er viel opnieuw weinig neerslag, dit was reeds de twaalfde maand op rij met een neerslagtekort (met uitzondering van november 2016). (Bron: KMI).

De gevolgen van de de aanhoudende droogte begonnen zich te tonen. Kort na begin juni vergeelde de wintergerst zeer snel. Vanaf rondom half juni begonnen in de wintertarwepercelen de plekken met struktuurschade of storende onderlagen zich duidelijk af te tekenen door hun witverkleuring (noodrijp gewas). Vanaf de voorlaatste week van juni begon ook de wintertarwe zeer snel te vergelen.

De aanhoudende hitte deed de wintergerst zeer snel afrijpen, waardoor de oogst reeds startte vanaf de voorlaatste week van juni wat merkkelijk vroeger was dan de twee voorgaande jaren. De oogst startte echter beetje bij beetje want nog niet overal was het graan oogstrijp. De laatste week van juni viel de oogst van de wintergerst in bepaalde regio's stil door enkele regenachtige dagen, op dat ogenblik was de oogst nog niet halverwege.

De oogst van de wintergerst verliep uiteindelijk gespreid en werd afgerond in de loop van de eerste week van **juli**. Tijdens de eerste helft van juli werden de eerste percelen wintertarwe geoogst, doch het ging maar om een handvol percelen. Vanaf half juli begon de oogst van de wintertarwe op meerdere plaatsen. Dit beduidt dat ook bij de wintertarwe de oogst opmerkelijk vroeg startte, en tevens heel wat vroeger dan de voorgaande jaren. Voor het verdere verloop van de oogstwerkzaamheden waren er grote, soms zelfs zeer grote regionale verschillen in functie van het al of niet voorkomen van regenval tijdens de tweede helft van juni.

Waar er nog niet kon geoogst worden, vertoonden sommige percelen graanuitval als gevolg van de zeer krachtige wind begin **augustus** in bepaalde regio's (ondermeer de kustpolder). Finaal werd de oogst van de wintertarwe afgerond op 7 augustus. Dit betekende dat, net zoals bij de wintergerst, de oogst gespreid verliep.

De zomer (juni, juli en augustus) werd gekenmerkt door een abnormaal hoge gemiddelde temperatuur en normale waarden voor de neerslaghoeveelheid, de gemiddelde windsnelheid en de zonneschijnduur (Bron: KMI).

Na de desastreus oogst 2016, zowel kwantitatief als kwalitatief, kan van een normale oogst 2017 gesproken worden. Ondanks de aanhoudende droogte werden goede opbrengsten vastgesteld met een uitzonderlijke kwaliteit. Het hectolitergewicht en eiwitniveau waren, ondanks de goede opbrengsten, bijzonder hoog. De uitstekende bloeiperiode heeft de ontwikkeling van fusariose belemmerd waardoor de contaminatie van mycotoxines bijgevolg uiterst gering was. Slechts uitzonderlijk werden lagere Hagberg-gehalten vastgesteld. Ook het vochtgehalte van de granen bevond zich op een aanvaardbaar niveau.

(Bron: Synagra, Evaluatie Belgische graanoogst, 4 oktober 2017).

Bladluisdruk wintergranen najaar 2016-voorjaar 2017

Het overzicht van de bladluisdruk in de wintergranen in het najaar 2016-voorjaar 2017, wordt weergegeven in het artikel "Bladluizen, overdragers van het dwergvergelingsvirus tijdens de herfst en het vroege voorjaar in wintergranen".

Ziekte-en bladluisdruk wintertarwe april-juni 2017

Het overzicht van de ziekte- en bladluisdruk (april-juni) in wintertarwe in 2017, wordt weergegeven in het artikel "Ziektebestrijding wintertarwe".